

Tiedonantoja — Notes

Havainnot *Carduelis*-lajien myöhäisestä pesinnästä

OLAVI HILDÉN

Muistiinpanoihini on kertynyt muutamia myöhäisiä pesimishavainnot *Carduelis*-lajeista. Seuraavassa olen esittänyt ne lajeittain, yhdessä 'Pohjolan linnut värikuvin'-teoksesta poimittujen kirjallisuustietojen kanssa.

Carduelis chloris. 26.8.1967 löysin Suomusjärven Salmen kylässä koivikkoisen metsänreunan katajasta pesän, jossa oli lentokyyvön, ulosteiden tahrima poikanen (n. 12 vrk); pesän alla maassa makasi toinen poikanen kuolleena. Muninnan voi arvioida alkaneen n. 28.7. Lähes yhtä myöhäinen pesintä tunnetaan Riihimäeltä: 21.7.1968 1 muna (A. Korpinen).

C. carduelis. Kirkkonummella löysin 28.7.1971 kaksi pesää n. 50 m toisistaan asutusalueen pihanurmikon korkeista männyistä. Molemmat sijaitsivat oksan kärkiosassa kaukana rungosta. Toinen pesä näytti valmiilta, toinen oli niin rakentamisen alkuvaiheessa, että vain joitakin villatuppoja erottui hatarana kehiköna. Seuraavalla käynnillä 25.8. edellisen pesän poikaset olivat juuri lähdössä: yksi oli vielä pesässä ja kiipesi välillä sen reunalle, toinen istui n. 10 cm pesän yläpuolella oksalla ja kolmas viereisessä puussa. Niiden pyrstö ulottui vasta sentin verran alapeitinhöyhentien yli. Emojen tullessa paikalle poikaset kerjäsivät ruokaa äännekkäästi. Toisessa pesässä näkyi noin metrin päästä kurkotellen harmauntuvaiset, enintään puolikasvuiset poikaset, jotka makasivat tiiviisti pesän pohjalla. 1.9. näkyi ainakin yksi poikanen istumassa pesän ulkopuolella. Jos arvioidaan munamääräksi 4, hautomisajaksi 12 ja pesäpoikasajaksi 14 vrk, on pesien ensimmäinen muna munittu n. 27.7. ja 3.8. Tähän asti myöhäisin tunnettu tiklin pesye meillä on lähes kuukauden aikaisempi: Helsinki 10.7.1883 4 munaa (HY:n Eläinmuseo). Johtunee kuitenkin vain lajin harvinaisuudes-

ta ja sen pesien hankalasta sijainnista korkealla puissa, ettei enempää havainnot myöhäispesinnästä tunneta.

C. spinus. Vihervarpusesta ei ole toistaiseksi ilmoitettu kovin myöhäisiä pesintöjä meillä; kahden myöhäisimmän pesyeen muninta oli alkanut heinäkuun puolivälissä. Itselläni ei liioin ole myöhäisiä pesimähavainnot, mutta laulun ja soidinlennon jatkuminen innokkaana heinä—elokuun vaihteeseen viittaa mielestäni munintaan vielä tällöin; esim. 1970 viimeinen havaintoni 31.7., 1971 5.8. Luultavasti myöhäispesintöjä koskevien tietojen puuttuminen johtuu vain siitä, että vihervarpusen pesiä yleensäkin löydetään kovin vähän.

C. cannabina. Myöhäisin oma havaintoni: Helsinki 30.8.1959 juuri pesästä lähtenyt poikanen (1. muna n. 30.7.). Vielä myöhäisempää, elokuun puolella aloitettuja pesyeitä tunnetaan maastamme ainakin neljä, niistä myöhäisin Tampereelta 1958: 1. muna n. 11.8. (E. Kianta).

C. flammea. Kahtena huippuvuonna, 1968 ja 1971, munintaa tapahtui Utsjoen Karigasniemellä melko yleisesti vielä heinäkuun jälkipuoliskolla, samanaikaisesti kun osa kannasta hautoi tai ruokki pesäpoikasiasia ja aikaisista pesistä lähteneet poikueet olivat jo yhtyneet suuriksi parviksi. V. 1968 myöhäisin löydetty pesä oli 18.7. rakentamisen alkuvaiheessa (poislähtö alueelta 21.7.), 1971 24.7. melkein valmis (poislähtö 25.7.). Myöhäisimmät maassamme tavatut urpiaisen pesät ovat Iin Maakrunnilta 1948: kahdessa pesässä poikaset kuoriutuivat 19.8. ja 21.8. (SALKIO), mikä vastaa muninnan alkamista n. 5.8. ja 7.8.

Todettakoon lopuksi, että *Carduelis*-lajien pesimäkausi ei vain jatku pitkälle loppukesään, vaan on kokonaisuudessaankin hyvin pitkä.

Varhaisimpien meiltä löydettyjen pesien mukaan viherpeipon muninta voi alkaa jo maaliskuun lopulla, vihervarpusen, hempon ja urpiaisien huhtikuun puolivälissä ja tiklin huhti—toukokuun vaihteessa, joten lajien munintakausi kestää 3—4 kuukautta. Tänä aikana osa pareista ehtisi hyvin pesiä kolmesti, mikä viherpeipon osalta onkin todettu. *Carduelis*-lajien pitkä pesimäkausi johtuu siitä, että linnut elävät ja ruokkivat poikasensakin pääosaksi siemenillä, joita on riittämiin tarjolla läpi kesän eri ravintokasvien siementen kypsyyssä eri aikoihin. Myös punatulkulla, joka käyttää lähes yksinomaan kasvisravintoa, on hyvin pitkä munintakausi, huhtikuun lopulta elokuun puoliväliin.

Further observations on late nesting in cardueline finches

LARS VON HAARTMAN

In addition to the late broods listed above by HILDÉN, and some broods listed in an earlier treatment of Finnish nest records (v. HAARTMAN, 1969, *Commentationes Biologicae* 32) the following records may be mentioned:

Carduelis chloris. The latest exactly dateable clutch: Espoo 26.7.1969 1 egg, 1.8. 6 eggs, 27.8. young still in the nest (J. Ruoho). There are quite a few records of clutches found in the second half of July.

Carduelis cannabina. A couple of late broods: Turku 22.7.1969 nest still being built, 28.7. 5 eggs (O. Kivivuori). — Turku 12.8.1969 5 eggs, 23.8. 1 egg + 4 pulli (O. Kivivuori).

Pyrrhula pyrrhula seems even to exceed the *Carduelis* species with respect to late breeding. PYNNÖNEN's (*Ornis Fenn.* 1929, p. 50) record from Pyhäselkä, indicating commencement of laying c. 14.8. is still unequalled, but there are quite a few recent records of clutches from the second half of July, and one, indicating laying in August: Espoo 13.8.1962 5 eggs, 24.8. 5 young (Mickelsson).

DAVIS (*The Condor*, 1933) was perhaps the first to draw attention to the influence of food upon commencement and duration of the breeding season. NEWTON (for a summary see

Summary: Late breeding in *Carduelis* species.

The following observations have been made of late breeding among five *Carduelis* species which commonly nest in Finland. The laying of late broods began as follows: Greenfinch 28 July, Goldfinch 3 August, Linnet 11 August and Redpoll 7 August. So far there have been no reports of the Siskin laying later than the middle of July. However, Siskins continue their song and mating flight until the beginning of August, which indicates that this species, too, breeds late. *Carduelis* species also begin nesting at an early stage so that laying takes place during a period of 3—4 months. This long nesting season is a result of the fact that the birds feed on the seeds of plants that reach maturity at different times. Consequently there is plenty of food available throughout the summer.

LACK, 1966, *Population Studies of Birds*, Oxford) has shown that cardueline finches, including *P. pyrrhula*, *Carduelis cannabina*, and *C. carduelis* "breed later than usual when the seeds on which they depend are abundant later than usual" In Great Britain late Bullfinch clutches occurred every second year.

A Nearctic member of the cardueline finches, the American Goldfinch *Carduelis tristis*, feeds chiefly on seed of composites which are not ripe until early July, and has an extremely postponed breeding season (STOKES, *Wilson Bull.* 1950, MUNDINGER, *Auk* 1972).

Selostus: Lisähavaintoja *Carduelis*-lajien myöhäisestä pesinnästä.

Kirjoituksessa ilmoitetaan muutamia uusia aikaisemmin julkaisemattomia pesäkorttitietoja *Carduelis*-lajien ja punatulkun myöhäispesinnästä. Myöhäispesinnän todetaan johtuvan siitä, että näiden lajien pääravintokasvien siemenet kypsyvät joinakin vuosina myöhempään kuin tavallisesti. Kirjoittaja mainitsee pesinnän olevan erittäin myöhäisen myös pohjoisamerikkalaisella *Carduelis tristis*-lajilla.